

Др Владимир Ж. Марјански, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

ПОДОБНОСТ НЕНОВЧАНОГ УЛОГА КАО ПРЕДМЕТА ОБАВЕЗЕ УНОШЕЊА УЛОГА У ДРУШТВО С ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ*

Сажетак: Улог је економска вредност која се, независно од тога да ли се јавља у новчаном или неновчаном облику, увек изражава у новцу, коју оснивач, члан или лице које присиђуја друшћиву уисује, уилађује и, или уноси у друшћиво и из које се формира основни капитал друшћива с ођраниченом одђоворношћу. Према Закону о привредним друшћивима улози у друшћиво мођу да буду новчани и неновчани и изражавају се у динарима. Закон о привредним друшћивима, међуђим, не садржи дефиницију неновчаних улога, већ само одредбу о томе да неновчани улози мођу бити у стварима и правима, ако њим законом за поједине форме друшћива није другачије одређено. У ујоредном праву уђлавном се среће неђађивна дефиниција неновчаних улога. Неновчани улози су улози код којих се чинидба улога не врши у новцу. Оваква неђађивна дефиниција неновчаних улога осђавља ођтворено иђиђање, шћи се то конкретнo, а да није новац, може смађрајти доушћивеним улогом у друшћиво. Одредба Закона о привредним друшћивима да улози у друшћиво с ођраниченом одђоворношћу мођу бити искључиво у стварима и правима иђакође није довољно јасна и разрађена, иа ће сушћински предмет анализе у овом раду бити појашњење услова које неновчани улози генерално, али и поједини појавни облици неновчаних улога (нарочито права) треба да исђуњавају како би били пођодни да буду предмет обавезе уношења улога у друшћиво.

Кључне речи: улози, неновчани улози, пођодности преносивости на друшћиво, основни капитал, друшћиво с ођраниченом одђоворношћу.

* Рад је настао као резултат истраживања на пројекту: „Правна традиција и нови правни изазови“ у 2019, чији је носилац Правни факултет у Новом Саду.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ – О УЛОЗИМА УОПШТЕ

Закон о привредним друштвима (даље у тексту: ЗПД)¹ не дефинише појам улога, већ помиње само врсте улога.² Из тог разлога покушаћемо да дамо једну свеобухватну дефиницију појма улога у друштво. Улог је економска вредност која се, независно од тога да ли се јавља у новчаном или неновчаном облику, увек изражава у новцу, коју оснивач, члан или лице које приступа друштву (даље у тексту: улагач) уписује, уплаћује и, или уноси у друштво и из које се формира основни капитал друштва с ограниченом одговорношћу. Улог у друштво са ограниченом одговорношћу представља субјективно право, односно вредност коју улагач уноси у друштво. Правно посматрано, на улогу постоји одређено субјективно право улагача, док у економском смислу улог јесте неко економско добро. Из тога проистиче да је конститутивни елемент бића улога у друштво са ограниченом одговорношћу одређено субјективно право у правном смислу, односно одређена вредност у економском смислу.³

Основни (регистровани) капитал друштва је новчана вредност уписаних улога чланова друштва у друштво која је регистрована у складу са законом о регистрацији.⁴ Дакле, основни капитал чини збир новчане вредности уписаних, а не и заиста уплаћених односно унетих улога. У прописима се, по правилу, предвиђа могућност одложене уплате односно уноса улога⁵, а с обзиром на то да улагач уписом улога преузима обавезу према друштву, те да друштво у односу на њега има потраживање ради извршења обавезе уплате односно уношења улога, основни капитал чини збир новчане вредности уписаних улога. Уписом улога у поступку оснивања друштва, улагач (оснивач) стиче удео у одређеном проценту⁶ и постаје члан друштва у тренутку настанка друштва – регистрације. Уписом улога у поступку повећања основног капитала, улагач (члан или лице које приступа друштву) може повећати свој дотадашњи проценат удела (постојећи члан друштва) или стећи удео у друштву с ограниченом одговорношћу оригинарним путем (уколико је улагач лице које приступа друштву). Дакле, упис улога приликом оснивања за последицу увек има стицање удела у одређеном проценту у тренутку оснивања друштва – уписа друштва у регистар, док упис новог

¹ Закон о привредним друштвима, „Сл. Гласник РС“ бр. 36/11,99/11, 83/14 – др. закон, 5/15, 44/18 и 95/18 -даље у фуснотама: ЗПД).

² Вид. чл. 45, ст. 1. ЗПД.

³ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. новембар 2019. године.

⁴ Чл. 44, ст. 3. ЗПД.

⁵ Вид. чл. 46, ст. 2. ЗПД.

⁶ Удео је члански однос који опредељује процентуално учешће сваког члана у основном капиталу друштва. За разлику од улога који се изражавају у новцу, удео се изражава у процентима.

улога у поступку повећања основног капитала, може али не мора да изазове повећање (промену) процентуалне вредности удела улагача (члана друштва) или стицање новог удела. Да ли ће приликом уписа улога у поступку повећања основног капитала доћи до повећања процентуалне вредности удела постојећих (старих) чланова или стицања удела од стране лица које приступа друштву зависи од конкретног поступка повећања основног капитала.⁷ Из тог разлога је, одредба из раније важећег Закона о привредним друштвима из 2004. године, по којој је било предвиђено да „на основу улога ортаци, односно чланови друштва, стичу удео у друштву, а акционари акције друштва”⁸, напуштена.

2. ПОЈАМ И ПРЕДМЕТ НЕНОВЧАНОГ УЛОГА

Према ЗПД улози у друштво могу да буду новчани и неновчани и изражавају се у динарима.⁹ Закон о привредним друштвима, међутим, не садржи дефиницију неновчаних улога, већ само садржи одредбу о томе да неновчани улози могу бити у стварима и правима, ако тим законом за поједине форме друштава није другачије одређено.¹⁰ У упоредном праву углавном се среће негативна дефиниција неновчаних улога. Неновчани улози су улози код којих се чинидба улога не врши у новцу.¹¹ Оваква негативна дефиниција

⁷ Наиме, уколико у поступку повећања основног капитала учествује једини члан друштва (код једночланог друштва с ограниченом одговорношћу) или уколико у поступку повећања основног капитала новим улозима учествују само сви постојећи чланови друштва (без учешћа трећих лица), и то сразмерно процентуалној вредности удела који поседују на дан доношења одлуке о повећању основног капитала, такав упис новог улога и повећање основног капитала неће имати за последицу промену процентуалне вредности удела постојећих чланова. Исто тако, у поменутих случајевима повећања основног капитала, улоге уписују само постојећи чланови, друштво не приступа треће лице као нови члан, па следствено томе тако повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу новим улозима нема за последицу ни стицање новог удела тј. настанак новог чланског односа.

⁸ Чл. 13, ст. 2. Закона о привредним друштвима из 2004. године, „Службени гласник РС“, бр. 125/04.

⁹ чл. 45, ст. 1. ЗПД.

¹⁰ Вид. чл. 45, ст. 3. ЗПД.

¹¹ Вид. §5 (4) Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG (превод: Закон о друштвима с ограниченом одговорношћу СР Немачке), „RGBI.“ S. 477 – 20 April 1892...“BGBl.“ I S, 2446, 2492 – 17 July 2017 (даље у фуснотама: GmbHG), §6a. (4) Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, (превод: Закон о друштвима с ограниченом одговорношћу Републике Аустрије) „RGBI.“ Nr. 58/1906, – 6. März 1906... „BGBl.“ I Nr. 71/2018. и раније важећи, Art. 10 (1) Second Council Directive of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance

неновчаних улога оставља отворено питање, шта се то конкретно, а да није новац, може сматрати допуштеним улогом у друштво. Без обзира на све недостатке поменуте дефиниције, сматрамо да иста барем отклања недоумице шта се свакако не може сматрати улогом у новцу.

Наш ЗПД, међутим, не садржи никакву дефиницију неновчаних улога, па у појединим случајевима у пракси рада регистратора – Агенције за привредне регистре, настаје проблем разликовања улога у новцу од неновчаних улога. Поред тога, одредба из ЗПД да неновчани улози могу да буду у стварима и правима, ако тим законом за поједине форме друштва није другачије одређено такође није довољно јасна и разрађена.¹² Стога ће предмет анализе овог рада бити појашњење општих услова које неновчани улози генерално, али и поједини појавни облици неновчаних улога (нарочито права) треба да испуњавају како би били подобни да буду предмет обавезе уношења улога у друштво.

Према тренутно важећем ЗПД улози у друштво с ограниченом одговорношћу могу бити искључиво у стварима и правима. Дакле, код друштва с ограниченом одговорношћу услуге и рад, па чак ни извршене услуге и рад не могу бити предмет неновчаног улога, за разлику од ортачког и командитног друштва где су и ти појавни облици неновчаног улога допуштени.¹³ Такође, према ранијем законском решењу из Закона о привредним друштвима из 2004. године, предмет неновчаног улога у друштво с ограниченом одговорношћу поред ствари и права, могли су бити и извршени рад и пружене услуге.¹⁴ Услуге и рад могу бити само предмет преузимања обавезе чланова да изврше споредне чинидбе према друштву. Оне, међутим немају карактер улога и не воде формирању основног капитала.¹⁵

У правној теорији, постоје опречна мишљења о извршеном раду и пруженим услугама као могућем предмету неновчаног улога у друштво с ограниченом одговорношћу.¹⁶ Прво мишљење, полази од тога да код друштва с ограниченом одговорношћу члан друштва не одговара за обавезе друштва својом личном имовином, већ само сноси ризик пословања до висине уложених средстава.¹⁷ Из тог разлога, постоји низ правила којима се обезбеђу-

and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent – скраћено: Second Company Law Directive (превод: Друга компанијска директива ЕУ), „Official Journal of the European Communities“, Volume 20 N o L 26, 77/91/ЕЕС.

¹² Вид. чл. 45, ст. 3. ЗПД.

¹³ Вид. чл. 96, ст. 2 ЗПД, у којем се прописује изузетак у односу на чл. 45, ст. 3.

¹⁴ Вид. чл. 110, ст. 1 раније важећег Закона о привредним друштвима из 2004. године.

¹⁵ Видети о томе опширније код Владимир Марјански, „Споредне чинидбе као додатна обавеза члана друштва с ограниченом одговорношћу“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 4/2016, 1281-1293.

¹⁶ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscju/>, 29. новембар 2019. године.

¹⁷ Ibid.

је супституција одговорности за недостајућу личну одговорност члана друштва за обавезе друштва.¹⁸ Једно од тих правила је и одредба по којој се изричито забрањује да предмет неновчаног улога може бити у извршеном раду и пруженим услугама. *Ratio legis* овакве забране је у томе да извршени рад или пружене услуге, не могу послужити за намирење поверилаца, односно не могу бити предмет извршења. Зато одредба по којој извршени рад или пружене услуге могу бити предмет неновчаног улога, у садејству са одредбом о минималном делу основног капитала¹⁹, отвара могућност изигравања поверилаца, јер се може догодити да у имовини друштва не буде предмета на којима је могуће спровести извршење.

Друго мишљење, као полазну основу за своју аргументацију узима околност да се забрана улога у раду и услугама у модерној регулативи полако напушта код овог друштва, тако да увек извршени рад и услуге, (по правилу не и будући рад и услуге) могу бити предмет улога у ово друштво, што је логична последица флексибилности правила у вези са основним капиталом овог друштва²⁰ и напуштања обавезне процене неновчаних улога од стране овлашћеног процењивача.²¹ У прилог овом другом мишљењу иде и доле детаљно образложено схватање по коме је за подобност одређеног неновчаног улога као предмета чинидбе улога довољно да исти буде преносив са улагача на друштво и да се може изразити у новцу. При томе, за испуњење услова преносивости није неопходно да неновчани улог може да буде предмет принудног извршења²², већ је довољно да исти за друштво има употребну вредност чијим се искорићавањем од стране друштва унапређују његове економске перформансе, те се у складу са тим, у ширем смислу, побољшава и положај поверилаца друштва.

3. ПОДОБНОСТ НЕНОВЧАНОГ УЛОГА КАО ПРЕДМЕТА ОБАВЕЗЕ УНОШЕЊА УЛОГА

Да би одређен неновчани улог био подобан да буде предмет обавезе уношења улога неопходно је да испуњава одређене услове. Уопштено, неопходно је да је реч о таквом улогу који има одредиву економску (привредну)

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Према члану 145 ЗПД минимални основни капитал друштва износи најмање 100 динара, осим ако је посебним законом предвиђен већи износ основног капитала за друштва која обављају одређене делатности.

²⁰ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. новембар 2019. године.

²¹ У вези са проценом вредности неновчаних улога видети чл. 51, ст. 1, тач. 1. ЗПД.

²² Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band I, München 2010, 521.

вредност која се може изразити у новцу и да је подобан за пренос како би био „уведен“ у имовину друштва с ограниченом одговорношћу коме би даље искључиво био на располагању и који је као и новац подобан да води формирању основног капитала.²³ У складу са наведеним, сваки неновчани улог мора да „издржи“ тест провере на основу две опште индикације (услова) подобности неновчаног улога као предмета обавезе уношења улога. То су: 1. одредивост новчане противвредности неновчаног улога и 2. подобност преноса са улагача на друштво. Евентуални додатни услов – подобност билансног евидентирања у активи друштва је одбачен као неопходан у новијој правној доктрини²⁴ о чему ће такође укратко бити речи током даљих излагања.

3.1. Одредивост новчане противвредности неновчаног улога

Неновчани улог мора имати одредиву економску (привредну) вредност која се у складу са тим може изразити у новчаној противвредности. Наиме, када су предмет чинидбе улога неновчани улози обавезан део садржине оснивачког акта друштва с ограниченом одговорношћу или одлуке о повећању основног капитала у складу са ЗПД чини новчана противвредност сваког конкретног неновчаног улога.²⁵ Дакле, да би неновчани улог био подобан да буде предмет чинидбе неновчаног улога од кључног значаја је да ли исти има одредиву економску (привредну) вредност која се може изразити у новцу.²⁶ У том смислу се говори о потреби тзв. функционалне еквивалентности неновчаних улога, улозима у новцу. Правила о утврђивању и процени вредности неновчаних улога садржана у ЗПД²⁷, али и правила о забрани уписа улога испод номиналне вредности, правила о очувању основног капитала, правне последице неизвршења обавезе и питање немогућности извршења обавезе уноса неновчаних улога²⁸ неће бити предмет анализе у овом раду.

3.2. Подобност преноса неновчаног улога са улагача на друштво

Неновчани улог мора бити подобан за пренос како би био „уведен“ у имовину друштва с ограниченом одговорношћу. Ово је од изузетног значаја за само друштво, али и за повериоце друштва. Спорно је, међутим, питање

²³ Слично у Ibidem, 519.

²⁴ Вид. опширније о томе у Ibidem, 519-520.

²⁵ Вид. чл. 141, ст. 1, тач. 5, чл. 141, ст. 5 и 296, ст. 3-5.

²⁶ Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG*, Band III, München 2011, 209.

²⁷ Вид. ЗПД, чл. 50-58.

²⁸ У вези са немогућности извршења обавезе уноса неновчаних улога видети опширније код Зоран Арсић, „Неновчани улог и немогућност извршења обавезе уношења улога у друштво“, *Право и привреда*, бр. 9-10/1998, 21-29.

да ли се подобност преноса посматра искључиво са правног аспекта, као могућност преноса неновчаног улога са улагача на друштво или је потребно да тај пренос доведе до увећања имовине друштва, која ће истовремено повећати сигурност поверилаца да ће моћи да намире своје потраживања од друштва. Према владајућем схватању, за подобност преноса битни су и горе описани економски ефекти који подразумевају да као последица чинидбе неновчаног улога заиста дође до повећања имовине друштва, да за друштво тај улог има употребну вредност која му стоји на располагању, чиме се побољшавају економске перформансе друштва и истовремено повећава сигурност поверилаца да ће моћи да намире своје потраживања од друштва. У складу са тим, важно је и да након преноса на друштво неновчани улог остане на располагању искључиво друштву као правном лицу, те да се друштво након уноса улога нађе у таквој правној позицији која онемогућава улагача да га повуче једностраном изјавом воље или да буде оптерећен захтевима трећих лица.²⁹ Нема, међутим, јединственог става у погледу тога да ли је за испуњење услова преносивости неопходно да исти буде подобан да за даљи пренос (отуђење) са друштва на треће лице, као и да ли је неопходно да исти може да буде предмет принудног извршења по основу потраживања која повериоци имају према друштву. Према владајућем мишљењу, да би био испуњен услов преносивости, није неопходно да исти буде подобан да за даљи пренос (отуђење) са друштва на треће лице, нити да буде предмет принудног извршења по основу потраживања која повериоци имају према друштву³⁰, већ је довољно да исти има употребну вредност за друштво чијом се експлоатацијом (искоришћавањем) унапређују економске перформансе друштва, што у ширем смислу истовремено побољшава и положај поверилаца друштва.

Питање преносивости долази до изражаја нарочито у случајевима када је реч о улозима у правима. У том смислу неподобна за пренос су високо лична непреносива (неимовинска) права (субјективна права на личним добрима: нпр. право на живот, физички интегритет, здравље, име, лик, глас, идентитет и слично) и непреносива имовинска права (нпр. личне службености, право издржавања и др.), па у складу са тим иста не могу бити предмет неновчаног улога. Преносива права представљају већину субјективних грађанских права и то су она права која су подобна да се одвоје од свог титулара и пређу на другога. По правилу, скоро сва имовинска права су преносива (стварна, облигациона и интелектуална), осим појединих имовинских непреносивих права (нпр. личне службености, право издржавања и др.). Такође, поједина

²⁹ H. Fleischer, W. Goette (2010), 521.

³⁰ H. Fleischer, W. Goette (2010), 521. Исто тако за акционарска друштва Karlsten Schmidt, Marcus Lutter (Hrsg.), Aktiengesetz Kommentar – Band I, Köln 2008, 404.

имовинска права могу бити предмет неновчаног улога само уз испуњење посебних услова који углавном зависе од карактера права које се уступа друштву по основу улога.

3.3. Подобност билансног евидентирања неновчаног улога?

Спорно је питање да ли је подобност билансног евидентирања активи друштва неопходан услов подобности неновчаног улога као чинидбе улога у друштво. Према старијој доктрини могућност билансног евидентирања у имовини друштва представљало је неопходан услов подобности неновчаног улога као предмета обавезе уношења улога у друштву. Сматрало се да једино на такав начин могу бити заштићени интереси поверилаца. Ово нарочито зато што се према старијој доктрини сматрало да основни капитал који се формира из улога треба да има првенствено гарантну функцију повериоцима да ће лакше моћи да намире своја потраживања од друштва. Иако је то редак случај, поједини неновчани улози преносиви су и могу се изразити у новцу али по рачуноводственим прописима нису увек подобни да се евидентирају у активи друштва, нпр. облигационо право коришћења неке ствари.³¹ Новија правна доктрина одбацује подобност билансног евидентирања као неопходан услов да се поједини појавни облици улога могу третирати валидним неновчаним улогом.³² Довољно је да се неновчани улог има одредиву економску вредност која се може изразити у новцу и да је преносив на друштво у смислу како је горе описано.

4. ПОЈЕДИНИ ПОЈАВНИ ОБЛИЦИ (ВРСТЕ) НЕНОВЧАНОГ УЛОГА

Неновчани улози у друштво с ограниченом одговорношћу могу бити ствари и права.³³

4.1. Улози у стварима

Када је реч о улозима у стварима заправо мисли се на пренос права својине на покретним и непокретним стварима са улагача на постојеће (приликом повећања основног капитала) или друштво које се оснива (приликом оснивања друштва). Ово наводимо из разлога што улози у друштво могу бити и права у вези са стварима која су ужа од права својине на стварима,

³¹ Вид. Notker Polley Kommentar in: Aktienrecht und Kapitalmarktrecht (Hrsg. Thomas Heidel), 4. Auflage, Baden-Baden, 2014, 9. и Н. Fleischer, W. Goette (2010), 519.

³² Ibid.

³³ Вид. чл. 45, ст. 3 ЗПД.

нпр. стварно или облигационо право коришћења на покретним стварима и непокретностима и др. У том случају, међутим, предмет улога није ствар, већ права у вези са стварима (нпр. право коришћења) која могу бити стварна или облигациона.

Када је реч о постојећим покретним стварима или непокретностима не постоје посебни услови које те ствари треба да испуњавају како би били предмет допуштеног неновчаног улога. Такви улози увек су допуштени и истовремено подобни да се појаве као предмет чинидбе неновчаног улога.

Спорно је, међутим, да ли будућа, још непостојећа ствар може бити предмет неновчаног улога, нарочито у ситуацијама када се оснивачким актом или на неки други начин (приликом повећања основног капитала) предвиди могућност одложеног испуњења уноса уписаног неновчаног улога (на пример у року од две године од оснивања друштва³⁴). У принципу, у таквој ситуацији предмет неновчаног улога може бити и будућа ствар, али под условом да је улагач не израђује или не производи сам јер би у том случају друштво у односу на њега заправо имало захтев за извршење услуге (израда или производња ствари)³⁵, а услуге, према нашем ЗПД, како је горе изложено, нису допуштене као предмет неновчаног улога у друштво с ограниченом одговорношћу.

4.2. Улози у правима

4.2.1. *Општије најомене*

Питање подобности неновчаног улога као предмета обавезе уношења улога посебно долази до изражаја када је реч о улозима у правима. Зато ћемо посветити посебну пажњу оним улозима у правима који само уз испуњење општих и посебних услова могу бити предмет неновчаног улога у друштво. Тако нпр. високо лична права (нпр. везана за лична добра – живот, здравље, телесни интегритет) и непреносива имовинска права (нпр. личне службености, право издржавања) не могу бити предмет неновчаног улога, док поједини улози у правима могу бити предмет неновчаног улога само уколико уз испуњење општих испуњавају и додатне посебне услове.

Начелно улози у правима могу бити сва имовинска права – апсолутна (нпр. стварна) и релативна (нпр. облигациона) која су преносива и која се могу изразити у новцу а нарочито: 1. стварна права на стварима која су ужа од права својине (нпр. право службености, право коришћења и др.)³⁶, 2. по-

³⁴ Вид. 46, ст. 2 ЗПД.

³⁵ Н. Fleischer, W. Goette (2010), 522.

³⁶ У случају преноса права својине на стварима са улагача на друштво предмет неновчаног улога није право, већ ствар.

траживања и облигациона права у вези са уступањем права коришћења (употребе) ствари 3. удели и акције у привредном друштву, 4. преносива нематеријална имовинска права (нпр. право на патенту, право на жигу, лиценца, *know-how*, ауторска, издавачка права, различите концесије, дозволе и др.) која се могу изразити у новцу. Ипак, да би поједина права била предмет неновчаног улога неопходно је да испуњавају и посебне услове у зависности од њихове врсте и карактеристика.

4.2.2. Поједини йојавни облици неновчаних улоꝝа у йравима

4.2.2.1. Стварна права на стварима ужа од права својине

Предмет неновчаног улога могу бити и стварна права на стварима која су ужа од права својине под општим условима: да су преносива (нису искључиво везана за личност титулара права) и да се могу изразити у новцу. Стварна права на стварима делују *erga omnes* – друштво може да се заштити од захтева самог улагача или трећих лица, па су она увек подобна да буду предмет неновчаног улога. Ту првенствено спадају право коришћења непокретности, заложно право на покретним стварима, заложно право на непокретностима (хипотека) и право плодуживања уколико није везано за личност титулара права.³⁷ Ограничени животни век носиоца права плодуживања јесте значајан фактор приликом процене вредности неновчаног улога, али не представља ограничавајући фактор да право плодуживања буде предмет неновчаног улога уколико је преносиво.

4.2.2.2. Облигационо право коришћења

Облигационо уступање права коришћења на стварима са улагача на друштво с ограниченом одговорношћу може бити предмет неновчаног улога уз испуњење општих услова: да је исто преносиво (није искључиво везано за личност титулара права – улагача) и да се може изразити у новцу, уз истовремено испуњење посебних услова. У том смислу, постоје два додатна посебна услова. Прво, нужно је утврдити рок на који се право коришћења уступа друштву (нпр. до одређеног датума или најмање до одређеног датума и сл.), како би се могла извршити исправна процена вредности неновчаног улога. Уступање права коришћења на неодређено време не може се сматрати дозвољеним неновчаним улогом.³⁸ Друго, с обзиром на то да је реч о облигационом праву које по својој природи, за разлику од стварних права, не делује према трећим лицима (лат. *erga omnes*), већ, по правилу *inter partes*,

³⁷ H. Fleischer, W. Goette (2010), 522.

³⁸ H. Fleischer, W. Goette (2010), 523.

потребно је да друштву стоји на располагању захтев према улагачу и трећим лицима да се уздрже од спречавања права коришћења које је установљено улогом у корист друштва. У складу са тим, важно је и да након преноса на друштво неновчани улог остане на располагању искључиво друштву као правном лицу, те да он не може бити повучен једностраном изјавом воље улагача.³⁹ Исто тако важно је да улагач не може да убира плодове из неновчаног улога који је унео у друштво, јер би то представљало својеврсни вид повраћаја улога, што је забрањено.⁴⁰ Уколико би друштво плаћало одређени новчани износ за употребу ствари, онда се пренос права употребе ствари не би могао сматрати улогом. Тако на пример, право коришћења на стварима (покретним, непокретним) које је уступљено ради стицања удела може бити предмет улога, а право закупа или коришћења предмета лизинга не, јер би улагач имао право на закупнину односно лизинг накнаду. Наравно члан друштва може издати у закуп самом друштву покретну или непокретну ствар, али се право закупа не може третирати улогом јер тада члан (закуподавац) има право на закупнину, те би кроз накнаду (закупнину) фактички остварио повраћај улога, па се давање ствари закуп не може третирати улогом.

4.2.2.3. Потраживања

Потраживања једнако као и сви други неновчани улози морају испуњавати опште услове како би могла бити предмет неновчаног улога у друштво. Дакле, неопходно је да су преносива са улагача на друштво и да се могу изразити у новцу. Поред општих, неопходно је да потраживање испуњава и посебне услове. Прво, неопходно је да је реч о постојећим потраживањима. Није, међутим, неопходно да је постојеће потраживање доспело, јер постојећа недоспела потраживања такође могу бити предмет неновчаног улога. Друго, неопходно је да буде прецизно утврђен рок доспелости потраживања. Ово из разлога што би одсуство рока доспелости могло осујетити правилну процену вредности ове врсте неновчаног улога. Треће, неопходно је да вредност потраживања буде барем одређива.

Предмет облигационог права тј. имовинскоправни захтев који проистиче из потраживања може се јавити у новчаном или неновчаном облику. У принципу, небитно је да ли је предмет захтева који се заснива на потраживању

³⁹ Опширније о облигационом праву коришћења као предмету неновчаног улога код друштва капитала видети код Brigitte Knobbe Keuk, „Obligatorische nutzungsrechte als Sacheinlagen in Kapitalgesellschaften?“, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, Volume 9, Issue 2, 214-224. и Anja Verena Steinbeck, „Obligatorische Nutzungsüberlassung als Sacheinlage und Kapitalersatz“, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, Volume 5, Issue 1, 116-142.

⁴⁰ Вид. чл. 60, ст. 1 ЗПД.

новац тј. плаћање или извршење неке неновчане чинидбе. Ипак, сматра се да потраживања која се састоје из захтева за извршењем неке услуге, једнако као ни саме услуге не могу бити предмет неновчаног улога у друштво с ограниченом одговорношћу.⁴¹

Будућа потраживања која нису још настала нису пододна да буду предмет неновчаног улога. Потраживања под одложним условом такође нису пододна да буду предмет неновчаног улога због неизвесности наступања одложног услова.⁴² Ово из разлога што наступање одложног услова не зависи од искључиве воље друштва коме ће припасти то потраживање.

Приликом анализе пододности потраживања као улога у правима, у правној теорији, али и прописима појединих земаља (нпр. Аустрија, Ср. Немачка) посебно се разликују потраживања која улагач има према самом друштву с ограниченом одговорношћу, потраживања која улагач има према су-оснивачу или члану друштва с ограниченом одговорношћу и потраживања која улагач има према трећим лицима.

Потраживања која улагач има према самом друштву с ограниченом одговорношћу. Потраживања која улагач има према самом друштву с ограниченом одговорношћу пододна су да буду предмет неновчаног улога јер се конверзијом дуга друштва тј. потраживања које улагач има према друштву у основни капитал, друштво ослобађа обавезе према њему, што има исти ефекат као да је дошло до повећања имовине друштва. Билансно посматрано конверзијом потраживања према друштву (дуга друштва) у основни капитал заправо долази до повећања основног капитала и истовремено укупног капитала (нето имовине) друштва, јер долази до смањења дела пасиве (дуговања према улагачу), па позитивна разлика између активе и пасиве тј. капитал (нето имовина) друштва постаје већи. Из тога следи да се неновчани улог, чији је предмет потраживање према друштву, може појавити само приликом повећања основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу, а не и приликом оснивања јер је реч о потраживању које је настало тј. постоји у односу на већ основано – регистровано друштво с ограниченом одговорношћу. Чак и уколико је реч о потраживању оснивача које је настало као право на накнаду трошкова оснивања у складу са оснивачким актом друштва⁴³, исто може бити конвертовано у основни капитал само приликом повећања основног капитала, јер исто потраживање оснивача, тј. члана од оснивања друштва, настаје тек по регистрацији привредног друштва. Право на учешће у расподели добити као апстрактно право не може бити предмет неновчаног улога. Уколико је реч о још нераспоређеној добити, где још није донета од-

⁴¹ Н. Fleischer, W. Goette (2010), 532.

⁴² Ibidem, 531.

⁴³ Вид. чл. 16 ЗПД.

лука о расподели добити, могуће је извршити само тзв. номинално повећање основног капитала из нераспоређене добити, које не представља повећање основног капитала новим улозима.⁴⁴ Тек од дана доношења одлуке о расподели добити настаће конкретно потраживање члана према друштву, па такво већ настало потраживање може бити предмет неновчаног улога као и свако друго потраживање које је настало по неком другом основу према друштву.⁴⁵

У ЗПД се, у делу регулативе о друштвима с ограниченом одговорношћу, претварање (конверзија) потраживања према друштву у основни капитал, без оправданог разлога, третира посебним начином повећања основног капитала, који се разликује од повећања основног капитала новим улозима. То проистиче из одредбе члана 146, ст. 1 ЗПД која гласи: „Основни капитал повећава се: 1. новим улозима постојећих чланова или члана који приступа друштву; 2. претварањем резерви или добити друштва у основни капитал; 3. претварањем (конверзијом) потраживања према друштву у основни капитал; 4. Статусним променама које имају за последицу повећање основног капитала; и 5. претварањем (конверзијом) додатних уплата у основни капитал“. У суштини, када је предмет улога потраживање реч је о повећању основног капитала новим улогом постојећег члана или члана који приступа друштву. У прилог томе говори и одредба члана 295, став 2. ЗПД која се налази у делу регулативе о повећању основног капитала акционарских друштава и која гласи: „Под повећањем основног капитала новим улозима из става 1. тачка 1) овог члана сматра се и конверзија дуга у основни капитал.“

Као што је већ поменуто имовинскоправни захтев који проистиче из потраживања може се јавити у новчаном или неновчаном облику. У пракси рада регистратора – Агенције за привредне регистре, међутим, постоји схватање да се потраживања према друштву која се појављују у новчаном облику имају сматрати новим улогом у новцу, а не неновчаним улогом у правима, уколико је друштво по неком правном основу (нпр. по основу уговора о зајму од члана или лица које приступа друштву) претходно примило новац чије враћање дугује улагачу (траже се потврде о раније извршеним уплатама на рачун друштва).⁴⁶ Овакав став је погрешан, јер је и таква врста потра-

⁴⁴ Вид. чл. 146, ст. 1, тачка 2. ЗПД.

⁴⁵ Наиме, најзначајније имовинско право које припада члановима друштва с ограниченом одговорношћу јесте право на учешће у расподели добити. Ипак, то није гарантовано право. То је апстрактно право које своју конкретизацију добија тек након доношења одлуке о расподели добити. Према члану 271. ст. 2. Закона, после доношења одлуке о исплати дивиденде акционар (члан друштва) постаје поверилац друштва за износ те дивиденде.

⁴⁶ Извод из једног од решења АПР, БД. 158283/2019 од 28.11.2019. године: „Увидом у пријаву и достављену документацију утврђено је да се пријавом тражи регистрација повећања капитала неновчаним улогом, док је достављена одлука о повећању капитала у којој се као основ повећања наводи конверзија потраживања по основу уговора о зајму које лице које приступа има према друштву, па је очигледно да се ради о новчаном улогу и требало

живања неновчани улог у правима. Новац који је друштво примило није се слио у друштво по основу улога, већ по неком другом правном основу (нпр. по основу уговора о зајму), а приликом повећања основног капитала конверзијом потраживања у основни капитал у целини или делимично се гаси дуг друштва према улагачу који заузврат уписије улог и стиче удео. У конкретној ситуацији, међутим, не врши се уплата новог новчаног улога, па следствено томе све што није улог у новцу, сматра се неновчаним улогом. Регистратор овде заправо не разликује потраживање као облигационо право од предмета самог права (потраживања) тј. имовинскоправног захтева који проистиче из потраживања, који се може појавити у новчаном или неновчаном облику. Ово је битно и због даљег правилног књиговодственог евидентирања спроведеног поступка основног капитала. Књиговодствено посматрано након оваквог повећања основног капитала доћи ће до искњижавања целокупног или дела дуга друштва према улагачу тј. делимичног или потпуног гашења потраживања улагача према друштву у корист уписа његовог улога у друштво. И сама законска одредница „претварање (конверзија) потраживања у основни капитал“⁴⁷ говори у прилог томе да је реч о неновчаном улогу, јер је улог само потраживање а не плаћање новца као предмет истог. Интересантно је такође да регистратор у неким другим случајевима у пракси главницу уплаћеног износа погрешно третира неновчаним, а евентуалне камате исправно неновчаним улогом, сматрајући на тај начин само камату улогом у правима и следствено томе врстом неновчаног улога.

С обзиром на то да приликом уписа улога који се састоји у потраживањима према трећим лицима или другом су-оснивачу или члану друштва није реч о потраживањима према друштву, у пракси рада регистратора – Агенције за привредне регистре такви видови уписа и уношења улога правилно се третирају неновчаним улозима у правима, а у случају повећања основног капитала, повећањем основног капитала новим неновчаним улозима у правима у складу са чланом 146, ст. 1, тач. 1 ЗПД, независно од тога да ли та потраживања гласе на плаћање или неновчану чинидбу.

Потраживања која улагач има према су-оснивачу или другом члану друштва с ограниченом одговорношћу. Потраживања која улагач има према су-оснивачу или другом члану друштва с ограниченом одговорношћу у нашем праву су подобна да се појаве као неновчани улози. Потраживања која улагач има према другом су-оснивачу или члану друштва у појединим правним системима (нпр. Ср. Немачкој), међутим, нису допуштена као неновчани улог⁴⁸ због солидарне одговорности чланова за чинидбу улога према

је доставити пријаву, одлуку о повећању капитала и уговор о приступању члана друштву у којима ће бити наведено да се ради о новчаном улогу.“

⁴⁷ Вид. ЗПД, чл. 146, ст. 1, тач. 3.

⁴⁸ Uwe Hüffer, Aktiengesetz, 4. Auflage, München 1999, 143.

друштву.⁴⁹ С обзиром на то да у српском ЗПД не постоји општа одредба о солидарној одговорности чланова за вршење чинидбе улога⁵⁰ сматрамо да не постоји сметња да потраживање које један улагач има према су-оснивачу или другом члану буде предмет неновчаног улога.

Потраживања која улагач има према трећим лицима. Потраживања која улагач има према трећим лицима подобна су да буду предмет неновчаног улога у друштво, било приликом оснивања друштва, било приликом повећања основног капитала, уколико испуњавају опште услове – да су преносива и да се могу изразити у новцу. Трећим лицем сматрају се сва лица која нису само друштво с ограниченом одговорношћу или оснивач односно члан друштва у које треба да се унесе улог. Чак иако је треће лице на неки начин повезано са улагачем (повезано физичко или правно лице)⁵¹, не постоји сметња да потраживање улагача према том лицу буде предмет неновчаног улога. Чињеница да може постојати утицај улагача на повезано лице, не спречава друштво да истакне захтев за испуњењем тог потраживања.⁵²

4.2.2.4. Удели и акције као неновчани улози

Удели или акције које улагач има у другом правном лицу (нпр. у другом друштву с ограниченом одговорношћу или акционарском друштву) могу бити предмет чинидбе неновчаног улога под условом да су преносиви/е тј. да су пре уписа улога отклоњена сва ограничења у вези са преносом удела или акција (нпр. код друштва с ограниченом одговорношћу или акционарског друштва које није јавно, чланови нису искористили право прече куповине у складу са законом⁵³, оснивачким актом⁵⁴ или статутом⁵⁵, а код друштава лица – нпр. ортакког друштва је ортак обезбедио сагласност осталих ортака за пренос удела на треће лице⁵⁶). У случају извршења чинидбе улога

⁴⁹ За немачко право вид. § 24 GmbHG и ставове везане са тим у Н. Fleischer, W. Goette (2010), 531.

⁵⁰ Не постоји опште правило о солидарној одговорности чланова за обавезу уплате односно уношења улога према друштву. Постоји само солидарна одговорност преносиоца и стицаоца удела када је предмет преноса удео по основу којем није у потпуности извршена обавеза уплате односно уноса улога у складу са чл. 175, ст. 2. који гласи: „Преносилац удела солидарно одговара са стицаоцем удела за обавезе према друштву по основу свог неуплаћеног односно неунетог улога у основни капитал друштва, као и за обавезу додатних уплата у погледу тог удела, према стању на дан преноса удела.“

⁵¹ У погледу повезаних лица вид чл. 62 ЗПД.

⁵² Н. Fleischer, W. Goette (2010), 532.

⁵³ Вид. чл. 161-166 ЗПД.

⁵⁴ Вид. чл. 167-170 ЗПД.

⁵⁵ Вид. чл. 261. ЗПД.

⁵⁶ Вид чл. 99, ст. 1, тачка 1. ЗПД који гласи: „Ако уговором о оснивању није другачије одређено, ортак не може без сагласности осталих ортака пренети свој удео трећем лицу, што обухвата и унос тог удела као неновчаног улога у друго привредно друштво.“

чији су предмет удели или акције⁵⁷ долази до промене власника удела или акција у другом правном лицу у корист друштва у које је унета ова врста неновчаног улога.

С друге стране, удео који члан има у истом друштву с ограниченом одговорношћу у које жели да изврши улагање не може бити предмет неновчаног улога, нити довести до повећања основног капитала, јер би такво улагање за последицу имало стицање сопственог удела.⁵⁸ Ово из разлога што је по истом уделу улог већ уписан, па друштво не би добило вредност новог улога (капитала), осим оне вредности коју већ потражује од члана или који је већ уплаћен или унет. Осим тога, ЗПД не предвиђа овакав начин стицања сопственог удела па стицање сопственог удела по основу чинидбе неновчаног улога свакако није допуштено.⁵⁹ У редовним ситуацијама стицања сопственог удела са или без накнаде (тј. теретним или бестеретним правним послом) или као последица иступања или искључења члана из друштва никада не долази до повећања основног капитала, већ само до промене власништва на уделу са члана у корист друштва.

Спорно је, међутим, да ли сопствени удео или сопствене акције које је друштво стекло од свог члана или акционара могу да буду предмет даљег располагања у виду неновчаног улога у друго друштво. Према нашем мишљењу, уколико су испуњени услови преносивости (нпр. осталим члановима је омогућено вршење права прече куповине, које нису искористили⁶⁰) нема сметње да сопствени удео или сопствене акције буду предмет неновчаних улога у друго друштво. Преносом сопственог удела/акција са друштва на друго друштво по основу уписа улога, пренети сопствени удео/акције изаћиће из режима сопственог удела/акција и постаће власништво друштва у које је извршено такво улагање. Наиме, према члану 159 ЗПД друштво у року од три године од дана стицања може сопствени удео: 1) расподелити члановима друштва сразмерно учешћу њихових удела у основном капиталу друштва, у складу са одлуком скупштине или 2) пренети члану друштва или трећем лицу уз накнаду, у ком случају сваки члан друштва има право прече куповине сразмерно висини свог удела у друштву. Дакле, с обзиром на то да је код преноса удела као улога у друго друштво реч о располагању уз накнаду (друштво преноси сопствени удео и стиче удео у другом друштву), нема сметње да се и такво располагање сопственим уделом изврши у року од три године од дана

⁵⁷ О акцијама као могућем предмету неновчаног улога у друштво видети опширније код Грујић Александар, „Акције као неновчани оснивачки улог привредног друштва“, Право – теорија и пракса, 1-2/2007, 25-35.

⁵⁸ Према члану 157, ст. 1 ЗПД: „Сопственим уделом друштва у смислу овог закона сматра се удео или део удела који друштво стекне од свог члана.“

⁵⁹ Вид. чл. 157, ст. 2.

⁶⁰ Вид. чл. 159, ст. 1, тач.2.

стицања⁶¹, уколико буду поштована правила о праву прече куповине које је установљено у корист чланова друштва. Регулатива о располагању сопственим акцијама је слична овој која је се односи на располагање сопственим уделом, с тим што се помиње термин отуђење⁶², па такође сматрамо да уз поштовање правила, ограничења и рокова за отуђење⁶³ и сопствене акције могу да буду предмет неновчаног улога. У случају преноса сопственог удела/акција на друго друштво по основу чинидбе неновчаног улога, доћи ће до ситуације у којој ће друштво „а“ које је поседовало сопствени удео/акције постати власник удела у друштву „б“, а друштво „б“ ће постати власник удела/акција у друштву „а“. Уколико оба друштва узајамно по том основу стекну 25% учешћа у капиталу другог друштва биће речи о друштвима са узајамним учешћем у капиталу у складу са чланом 553 ЗПД.

Конечно, предлог Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима, који је налази у скупштинској процедури од 14. новембра 2019. године, уводи у право друштава с ограниченом одговорношћу нови институт – резервисани сопствени удели. Резервисаним сопственим уделом друштва у смислу овог закона сматра се удео који друштво бестеретно стиче од члана друштва, ради доделе финансијског инструмента-право на стицање удела.⁶⁴

Исти, међутим, не могу бити предмет неновчаног улога у друго друштво јер су у том смислу непреносиви. Резервисани сопствени удео не може се заложити, нити се резервисаним сопственим уделом може располагати, осим на начин прописан законом.⁶⁵ Резервисани сопствени удели намењени су за доделу запосленима, члановима управе, инвеститорима, консултантима и то путем посебног финансијског инструмента – права на стицање удела.

4.2.2.5. Права интелектуалне својине и друга нематеријална имовинска права

Предмет неновчаног улога могу бити заштићена права интелектуалне својине која су преносива и чија се вредност може изразити у новцу, као нпр. право на патент, техничко унапређење, узорак, модел, робни жиг, издавачка и ауторска права уз испуњење горе описаних општих услова.

⁶¹ Вид. чл. 159, ст. 3 ЗПД. Треба напоменути да се рок од 3 године за располагање сопственим уделом не односи на друштва која су стекла сопствени удео пре 1. октобра 2018. године. Опширније о томе видети код Владимир Марјански, „Врсте, циљ (сврха) и начини смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 3/2018, 1041-1043.

⁶² Вид чл. 287 ЗПД.

⁶³ Вид чл. 288 ЗПД.

⁶⁴ Чл. 4 предлога Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима (будући члан 159а, ст. 1 ЗПД.).

⁶⁵ Чл. 4 предлога Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима (будући члан 159а, ст. 2 ЗПД.).

Поред права на патенту које представља субјективно имовинско право на интелектуалном (духовном добру)⁶⁶ које свом носиоцу даје непосредну правну власт на одређеном предмету, проналаску⁶⁷, предмет неновчаног улога може бити и лиценца као право које је уже од права на предмету интелектуалне својине који је правно заштићен и које подразумева право искоришћавања проналаска, техничког унапређења, узорка, модела или жига. У том смислу предмет неновчаног улога може бити искључива или неискључива лиценца која се даје ради искоришћавања одређеног правно заштићеног предмета интелектуалне својине.⁶⁸

Предмет неновчаног улога могу бити и друга права која нису посебно заштићена – регистрована и објављена. Она се не региструју и не објављују јер је једна од њихових основних карактеристика управо тајност и њихова економска вредност се, поред осталог, заснива и на тајности, тј. да нису позната општој јавности. То су тзв. знања и искуства (енгл. *know how*) која улагач поседује. У том смислу предмет неновчаног улога могу бити нерегистровани и необјављени проналасци, методе и технике производње, рецептуре, различита знања и искуства у вези са вођењем послова, финансија и др. уколико испуњавају горе описане опште услове: да су преносиви/а и да се могу изразити у новцу.

У правној теорији је спорно да ли предмет неновчаног улога може бити и унапред одређен круг купаца/корисника услуга и уколико може под којим условима. Према владајућем мишљењу унапред одређен круг купаца/корисника услуга може бити подобан да буде предмет неновчаног улога⁶⁹, уколико се вредност таквог неновчаног улога може одредити у новцу и уколико купци/корисници услуга обезбеде преносивост већ насталих уговора својом сагласносношћу или накнадним одобрењем (уступање уговора) тј. да се уговорни односи наставе са другим субјектом, у овом случају друштвом које треба да прими ову врсту неновчаног улога. Дакле, од спремности купаца/корисника услуга да промене пословног партнера зависи могућност да унапред одређен круг купаца/корисника услуга буде предмет неновчаног улога.

Дозволе, концесије, друге повластице и ослобођења дата или призната улагачу могу бити предмет неновчаног улога под општим условима: да су преносиве/а са улагача на друштво и да се могу изразити у новцу. У вези са њиховим преносом је углавном неопходно прибавити сагласност јавног партнера или надлежног органа и уклонити ограничења у вези са њиховим преносом, успостављена њиховим давањем у складу са посебним прописима.⁷⁰

⁶⁶ Сандра Фишер, Патент као субјективно право, Нови Сад 2007, 170.

⁶⁷ *Ibidem*, 168.

⁶⁸ Н. Fleischer, W. Goette (2010), 526.

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ Вид. нпр. Закон о јавноприватном партнерству и концесијама, „Сл. Гласник РС“, бр. 88/2011, 15/2016, 104/2016. ЗПД садржи само одредбу о преносу дозвола и концесија у поступку статусне промене. Према чл. 505, ст. 3, тач. 4: „дозволе, концесије, друге повластице

Назив друштва (фирма) као део пословног имена не може бити предмет неновчаног улога⁷¹ јер је везан за привредно друштво и не може се одвојено преносити, као неновчани улог. Пренос назива је могућ само у статусној промени. Назив друштва не може се пренети на друго друштво, осим као последица статусне промене у којој тај назив преузима друштво стицалац од друштва преносиоца које статусном променом престаје да постоји.⁷²

Пословни углед на тржишту (*good will*)⁷³, као вид нематеријалне имовине не може бити предмет неновчаног улога јер се не може изоловано преносити одвојено од привредног друштва које га поседује.⁷⁴

5. ЗАКЉУЧАК

Домаћа регулатива у вези са неновчаним улозима у друштво с ограниченом одговорношћу је сиромашна, није довољно разрађена и прецизна. Закон о привредним друштвима не садржи дефиницију неновчаних улога, већ само садржи одредбу о томе да неновчани улози могу бити у стварима и правима, ако тим законом за поједине форме друштава није другачије одређено.⁷⁵ Према тренутно важећем ЗПД улози у друштво с ограниченом одговорношћу могу бити искључиво у стварима и правима.

У упоредном праву углавном се среће негативна дефиниција неновчаних улога. Неновчани улози улози су они код којих се чинидба улога не врши у новцу. Оваква негативна дефиниција неновчаних улога оставља отворено питање, шта се то конкретно, а да није новац, може сматрати допуштеним улогом у друштво. Без обзира на све недостатке поменуте дефиниције, сматрамо да иста барем отклања недоумице шта се свакако не може сматрати улогом у новцу. С обзиром на то да наш ЗПД не садржи никакву дефиницију неновчаних улога, у пракси рада Агенције за привредне регистре у појединим случајевима постоји проблем разликовања улога у новцу од неновчаних улога. Овакав пример је посебно наведен у делу рада о потраживањима према друштву као врсти неновчаног улога.

и ослобођења дата или призната друштву преносиоцу прелазе на друштво стицалоца у складу са уговором о статусној промени, односно планом поделе, осим ако је прописима којим се уређује њихово давање другачије одређено“.

⁷¹ За аустријско право видети Max Gellis, *Kommentar zum GmbH – Gesetz*, 4. Auflage, Wien 2000, 104.

⁷² ЗПД, чл. 26, ст. 1.

⁷³ *Good will* (у буквалном преводу на српски „добар глас“) у себи укључује различите параметре као нпр. вредност брэнда, вредност људи (интелектуални капацитети), вредност *market share* и др.

⁷⁴ Н. Fleischer, W. Goette (2010), 526.

⁷⁵ Вид. ЗПД, чл. 45, ст. 3.

Поред тога, одредба из ЗПД да неновчани улози могу бити у стварима и правима такође није довољно јасна и разрађена.

Стога је предмет анализе у овом раду било појашњење општих услова које неновчани улози генерално, али и поједини појавни облици неновчаних улога (нарочито права) треба да испуњавају како би били подобни да буду предмет обавезе уношења улога у друштво.

Да би одређен неновчани улог био подобан да буде предмет обавезе уношења улога у друштво неопходно је да испуњава одређене услове. Уопштено, неопходно је да је реч о таквом улогу који има одредиву економску (привредну) вредност која се може изразити у новцу и да је подобан за пренос како би био „уведен“ у имовину друштва с ограниченом одговорношћу коме би даље искључиво био на располагању и који је као и новац подобан да води формирању основног капитала. У складу са наведеним, сваки неновчани улог мора да „издржи“ тест провере на основу две опште индикације (услова) подобности неновчаног улога као предмета обавезе уношења улога. То су: 1. одредивост новчане противвредности неновчаног улога и 2. подобност преноса са улагача на друштво.

У правној теорији посебно је спорно питање када се сматра да је испуњен услов преносивости, а нарочито поводом тога да ли је за испуњење услова преносивости неопходно да исти буде подобан да за даљи пренос (отуђење) са друштва на треће лице, као и да ли је неопходно да исти може да буде предмет принудног извршења по основу потраживања која повериоци имају према друштву. Према владајућем мишљењу, да би био испуњен услов преносивости, није нужно да исти буде подобан и за даљи пренос (отуђење) са друштва на треће лице, нити да буде предмет принудног извршења по основу потраживања која повериоци имају према друштву. Довољно је да исти након извршења обавезе уноса улога остане на располагању искључиво друштву као правном лицу, да се друштво након уноса улога нађе у таквој правној позицији која онемогућава улагача да га повуче једностраном изјавом воље или да буде оптерећен захтевима трећих лица и да неновчани улог има употребну вредност за друштво чијом се експлоатацијом (искоришћавањем) унапређују економске перформансе друштва, што у ширем смислу истовремено побољшава и положај поверилаца друштва. Због оваквог схватања је и подобност билансног евидентирања одбачена као услов подобности неновчаног улога као предмета обавезе уношења улога у друштво.

Конечно, У ЗПД, у делу регулативе о друштвима с ограниченом одговорношћу, претварање (конверзија) потраживања према друштву у основни капитал, без оправданог разлога, се третира посебним начином повећања основног капитала, који се разликује од повећања основног капитала новим улозима. Несумњиво је да је тада такође реч о новом неновчаном улогу, упркос погрешној пракси рада регистратора који потраживања према друштву

која у себи садрже имовинскоправни захтев за плаћање тј. гласе на новчану чинидбу, без основа третира новим новчаним улогом, што је детаљно у раду критиковано.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Anja Verena Steinbeck, „Obligatorische Nutzungsüberlassung als Sacheinlage und Kapitalersatz“, *Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht*, Volume 5, Issue 1, 116-142.
- Briggitte Knobbe Keuk, „Obligatorische nutzungsrechte als Sacheinlagen in Kapitalgesellschaften?“, *Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht*, Volume 9, Issue 2, 214-224.
- Владимир Марјански, „Врсте, циљ (сврха) и начини смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2018, 1041-1043.
- Владимир Марјански, „Одлука о повећању основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу новим улозима“ *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3-1/2017, 753-766.
- Владимир Марјански, „Споредне чинидбе као додатна обавеза члана друштва с ограниченом одговорношћу“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 4/2016, 1281-1293.
- Грујић Александар, „Акције као неновчани оснивачки улог привредног друштва“, *Право – теорија и пракса*, 1-2/2007, 25-35.
- Зоран Арсић, „Неновчани улог и немогућност извршења обавезе уношења улога у друштво“, *Право и привреда*, бр. 9-10/1998, 21-29.
- Karlsten Schmidt, Marcus Lutter (Hrsg.), *Aktiengesetz Kommentar – Band I*, Köln 2008.
- Max Gellis, *Kommentar zum GmbH – Gesetz*, 4. Auflage, Wien 2000.
- Notker Polley Kommentar in: *Aktienrecht und Kapitalmarktrecht* (Hrsg. Thomas Heidel), 4. Auflage, Baden-Baden, 2014.
- Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-drustvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. новембар 2019. године.
- Uwe Hüffer, *Aktiengesetz*, 4. Auflage, München 1999.
- Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band I*, München 2010.
- Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band III*, München 2011.
- Закон о привредним друштвима, „Сл. Гласник РС“ бр. 36/11,99/11, 83/14 – др. закон, 5/15, 44/18 и 95/18.
- Закон о привредним друштвима из 2004. године, „Службени гласник РС“, бр. 125/04.
- Закон о јавноприватном партнерству и концесијама, „Сл. Гласник РС“, бр. 88/2011, 15/2016, 104/2016.
- Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG (превод: Закон о друштвима с ограниченом одговорношћу СР. Немачке), „*RGBl.*“ S. 477 – 20 April 1892...“*BGBI.*“ I S, 2446, 2492 – 17 July 2017.

Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, (превод: Закон о друштвима с ограниченом одговорношћу Републике Аустрије) „*RGBl.*“ Nr. 58/1906, – 6. März 1906... „*BGBl.*“ I Nr. 71/2018.

Second Council Directive of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent – скраћено: Second Company Law Directive (превод: Друга компанијска директива ЕУ), „*Official Journal of the European Communities*“, Volume 20 N o L 26, 77/91/ЕЕС.

Извод из једног од решења АПР, БД. 158283/2019 од 28.11.2019. године

Vladimir Ž. Marjanski, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

Eligibility of a Contributions in Kind as a Subject of an Obligation to Invest in a Limited Liability Company

Abstract: *A contribution is an economic value that, whether in cash or in kind form, is always expressed in money, which the founder, member or person accessing the company subscribes to, pays and, or enters into the company and from which the share capital is formed. According to the Serbian Law on Companies, the contributions in company may be pecuniary or in kind and are expressed in dinars. However, the Serbian Companies Act does not contain a definition of contributions in kind, but only a provision that contributions in kind may be in matters and rights, unless otherwise provided by that law for certain forms of companies. In comparative law, a negative definition of contributions in kind is generally encountered. Contributions in kind are contributions where the contribution is not made in cash. Such a negative definition of contributions in kind leaves open the question of what concrete, but not money, can be considered a permissible contribution in company. The provision of the Serbian Law on Companies that contributions in a limited liability company can be exclusively in matters and rights is also not sufficiently clear and elaborated, so the object of the analysis of this paper will be to clarify the general conditions that contributions in kind generally, as well as certain emerging forms of contributions in kind (especially rights) should be fulfilled in order to be eligible to be subject to an obligation to enter contributions.*

Keywords: *contributions, contributions in kind, transferability to the company, share capital, limited liability company.*

Датум пријема рада: 10.12.2019.